

θηνᾶς, ἐν τῶν τελειοτέρων πρωτοτύπων τῆς ἰωνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Τὸ Διδυμαῖον, ἡ δὲ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Διδύμοις, ἔργον κολοσσιῶν τοῦ Παιωνίου καὶ Δάφνιδος, ἦτο ἐν τῶν περιωμωτέρων κτιρίων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ἡ συμπλήρωσις δὲ τοῦ ὅλου ναοῦ καὶ αὐτοτελὴς παράστασις, ἦν ἐποίησατο ὁ κ. Θωμᾶς καὶ ἐξέθηκεν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκθεσιν τῶν Παρισίων, τὰ ἀρχιτεκτονικὰ τεμάχια, ἅτινα οἱ συγγραφεῖς ἀπεκόμισαν, κατέχοντα ἤδη εἰδικὴν αἰθυσαν ἐν τῷ Λούβρῳ, κατέδειξαν τὸ καινοφανὲς καὶ τὸ διαφέρον, ὅπερ ἐνέχει ἡ ἰωνικὴ τέχνη εἰς τὰ τελειότατα δείγματα, ἅτινα ἐνυπάρχουσιν ἐτι ἐν τῇ Ἰωνίᾳ αὐτῇ. Τὸ Διδυμαῖον ἦτο μαντεῖον, ἡ δὲ ἰδιότης αὕτη ἐπέβαλεν ἰδιάζοντα πρόπον εἰς τὴν κατασκευὴν, οὗ τὰς λεπτομερείας οἱ ἀρχιτέκτονες ἠδυνήθησαν ν' ἀνεύρωσιν ἀνευ παραβάσεως τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Ἡ Ἡράκλεια ἡ ὑπὸ Λάτμῳ περιέχει ἀγορὰν, ἥς τσαυτὰ μνημεῖα περισώθησαν, ὥστε εἶναι δυνατόν σήμερον ν' ἀναπαρασταθῇ ὁλόκληρος. Τέλος οἱ ἀρχαιολόγοι οὗτοι ἀνεκάλυψαν 450 ἐπιγραφὰς καὶ γλυφὰς ἀρχαιοτάτου ρυθμοῦ. Ἐχομεν λοιπὸν ἐνταῦθα σοιχεῖα ἐξαιρετικῆς ἀξίας. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, οὕτως τὸ πρῶτον τεύχος, πρὸ τίνος ἐδημοσιεύθη, δὲν κινεῖ μόνον τὸ διαφέρον διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἐκτεθειμένην ἱστορίαν τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκτείνεται εἰς τὰς ἠθικὰς ἰδέας καὶ τὰς πολιτικὰς ἐπαναστάσεις τῶν μερῶν ἐκείνων.

Ὡς πρὸς τὴν κεραμογραφίαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος δὲν ἐφάνη μεγάλη συλλογὴ ὅλως νέα. Ὁφείλομεν ὅμως εἰς τὸν κ. Benndorf τὸ τρίτον τεύχος τοῦ συγγράμματός του ὡς πρὸς τὴν κεραμογραφίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ Σικελίας. Τὸ τεύχος τοῦτο περιέχει μέγαν ἀριθμὸν ἀγγείων τῆς ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Κορίνθου συλλογῆς, συνεχίζον ἐπιστημονικῶς τὴν ἀρξαμένην ἐργασίαν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ τούτου καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Heydemann ἐπὶ τῶν εἰκόνων τῶν ἰδιαζουσῶν τῇ Ἑλλάδι κατ' ἀντιβολὴν πρὸς τὰς τῆς Ἑτρουρίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Διακρίνεται δὲ τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐπὶ τῇ ὀρθότητι τῆς ἐρμηνείας καὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν σχεδίων. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο καὶ ἡ τοιαύτη δημοσίευσις τῶν ἀγγείων τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας συλλογὴ, ἡ πολυτιμότερα τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχουσῶν ὡς πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς κεραμογραφίας τῆς ἰδίως Ἑλλάδος, μικρὸν μέχρι τοῦδε ἐμελετήθη. Ἐν μέρῃ κατέστησαν αὐτὴν γνωστὴν οἱ κκ. Benndorf καὶ Heydemann. Κατάλογος συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Collignon πλήρης καὶ μεθοδικὸς μέλλει ὁσονούπω νὰ ἐκδοθῇ, τυπωθέντων καὶ τῶν τελευταίων φύλλων, καὶ παραδοθῇ εἰς χρῆσιν τῶν ἀρχαιολογούντων.

Ὁ Gerhard πρὸ πολλοῦ ἐζήτησεν ὅπως συνταχθῇ Corpus τῶν ἑλληνικῶν πλινθίων. Νεώτα-

ται ἀνακαλύψεις ἐπέσπευσαν τὴν πραγμάτωσιν τῆς εὐχῆς ταύτης. Ὑπόσχεσις ἐδόθη. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κ. Κεκούλε, εἰς τῶν συγγραφῶν τῶν μελλόντων νὰ λάβωσι τὸ μεγαλεῖτερον, νομίζω, μέρος ἐδημοσίευσεν κατ' ἐκλογὴν εἰκόνας τῶν ἀγλαματίων τῆς Τανάγρας, ἔργον μέγα καὶ πολυτελείας ἐξαιρετικῆς καὶ πλουσιώτατον ἐκ παντὸς, ὅπερ παρέχει ἡ τελεία λιθογραφία. Οὐδέποτε ἄχρι τοῦδε ὑπομνήματα τοῦ εἰδους τούτου ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τσαυτῆς τιμῆς. Οἱ τεχνῖται καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι θὰ δυνηθῶσιν ἤδη νὰ παραβάλλωσι τοὺς πίνακας τῶν ἀπεικονισμάτων τούτων πρὸς τοὺς πίνακας τοὺς συνοδεύοντες τὸν κατάλογον τῶν πλινθίνων ἀντικειμένων τοῦ Λούβρου, ὃν ἐξετέλεσεν ὁ κ. Heuzey. Εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον ὅπως κατανοῇ τις κάλλιον τὴν ἑλληνικὴν τέχνην νὰ βλέπῃ τοὺς διαφόρους τρόπους, δι' ὧν ἐμπνέει τοὺς ἐρμηνευτὰς αὐτῆς. Αἱ πλάναι ἔστιν ὅτε τοῦ ἀντιγραφέως διαφωτίζουν ἡμᾶς ὡς πρὸς τὰς οὐσιώδεις ἀρετὰς τοῦ πρωτοτύπου. . . .

Ἐκ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐφημερίδος φιλολογικῆς, ἐπιστημονικῆς, πολιτικῆς καὶ ἐμπορικῆς, ἐκδοιμένης ἑλληνιστὶ ἐν Παρίσις, ἐν ἔτει 1819, ἀπεσπάσαμεν τὴν ἐπομένην συγκινητικὴν περιγραφὴν: Σ. τ. Δ.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΟΡΤΑΖΟΝΤΕΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

ἐν Παρίσις, ἐν ἔτει 1819.

Οἱ ἐν Παρίσις Ἕλληνες ὁμολογοῦσιν ἀπείρους χάριτας εἰς τὸν ἅγιον Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀρσένιον, ὅστις ὑπὸ θείου ζήλου κινούμενος μᾶς συνήθροισε διὰ νὰ συνδοξολογήσωμεν τ' ἅγια πάθη τοῦ Κυρίου μας καὶ νὰ συμπανηγυρίσωμεν τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ. Στόατις μεγαλοπρεπῆς ἐπέιχε τόπον ἐκκλησίας. Ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς μας ἐφορόντισε μεγάλως περὶ τῶν ὅσα συνέτεινον νὰ παραστήσωσι τὸν τόπον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ξένων μεγαλοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον. Δάπνης ὠραῖος ἐκάλυπτε τὸ ἔδαφος· κρυστάλλινος πολυέλαιος ἐξηρητημένος ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ὀροφῆς ἐκόσμει τὸ ὕψος τοῦ ὕψασμα πολύτιμον κατεσκέπαζε τὴν ἁγίαν τράπεζαν· τέσσαρα μεγάλα κανδυλέρια ἐξ ἀργύρου ἐστόλιζον τὰς γωνίας τῆς· εἰς τὸ μέσον δὲ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ὕψονετο σταυρὸς ἀργυροῦς, καὶ ὁπισθεν τούτου ἐφαίνετο ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος. Αἱ ἀκολουθαίαι τῆς μεγάλης ἐβδομάδος ἐγίνοντο ἐσπέρας κατὰ τὰς ἑπτὰ ὥρας. Οἱ Νυμφεῖοι καὶ ὁ Ἐπιτάφιος ἐψάλλθησαν ἐξαίρετα, διότι εὐτυχῆσαμεν καλῶν ψαλτῶν· ἐκ τούτων διεκρίνοντο διὰ τὴν ἁρμονικὴν καὶ γλυκεῖάν των φωνὴν οἱ κύριοι Νικολόπουλος, Σκουφὸς καὶ Δίδυμος. Ὁ ἐπιτάφιος μας ἦτο μικρὸς μὲν, ἀλλὰ κατεσκευασμένος μὲ γλαφυρότητα· ἔδον ἔκειτο ἡ εἰκὼν τῆς ἀποκαθηλώσεως, περικυκλωμένη ἀπ' ὅσα εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶσιν εἰς Παρίσιους ἄνθρωποι. Ὁ

1. Δύο γυναῖκες βλέπουσαι τὴν φωτογραφίαν ἐκινήθησαν ὑπὸ περιεργείας νὰ ἐρωτήσωσι τὴν θυρωρὸν, ἥτις τὰς ἀπε-

ἐπιτάφιος περιεφέρθη, κατὰ τὸ σύνθηρες, βασταζόμενος, ἐκ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους παρὰ τῶν ἐνδοξοτάτων κυρίων Καλλιάρχου καὶ Μάνου, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου παρὰ τῶν κκ. Κοδρικῆ καὶ Μεϊτάνη. Ἀφοῦ ἐξήλθομεν εἰς τὸν πρόναον, διὰ νὰ εἰπώμεν οὕτως, οἱ φέροντες εὐλαβῶς τὸν ἐπιτάφιον ἐστάθησαν, καὶ ὁ ἱερεὺς ἐδεήθη ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσήλθομεν.

Κατὰ τὰς ἑνδεκα ὥρας πρωτὶ συνήλθομεν διὰ νὰ συνορτάσωμεν τὴν λαμπροφόρον ἡμέραν, καθ' ἣν παρευρέθη προσκαλεσθεῖς καὶ ὁ τοῦ πρέσβεως τῆς Ῥωσσίας ἱερεὺς, ὁμοῦ μὲ τοὺς ψάλτας του. Ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων, ἦλθον καὶ τινες γυναῖκες καὶ ἄνδρες Παρισινοὶ, πρὸς τούτοις καὶ τινες Ἄγγλοι. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ χαρὰ, ἡ εὐθυμία καὶ τι ἄλλο, τὸ ὁποῖον δυσκόλως εὗρισκται εἰς τ' ἄλλα γένη, ἔλαμπον εἰς τὸ πρόσωπον τῶν Ἑλλήνων ἢ πρὸς καιρὸν ἐκκλησία μας ἐφαίνετο γελῶσα μετὰ μεγαλοπρεπειᾶς πανταχοῦ ἄνθη διεσπαρμένα, φωτοχυταὶ μεγάλοι, ὁσμοὶ θυμιαμάτων, οἱ κλάδοι τῆς χλοερᾶς δάφνης ἐξέτεινον πανταχοῦ τοὺς κλόνους των, καὶ ἐλυγίζοντο διὰ νὰ πλέξωσι τὸν θριαμβευτικὸν στέφανον εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, καὶ μεταξὺ τούτων ὑψόνετο κυριατιζομένη σημαία λευκοτάτη καὶ διαφανής, ἔχουσα εἰς τὸ μέσον ἑτέραν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως.

Κατὰ τὴν μεσημβρίαν σχεδὸν οἱ ἱερεῖς ἐνεδύθησαν μ' ἄμφια πολυτιμότεα ἀνήψαμεν τὰς λαμπάδας μας καὶ ἐκάμαμεν τὴν Ἀνάστασιν. Ἡ ἀκολουθία ἐψάλλετο, ἐκ μὲν τοῦ ἐνὸς χοροῦ ἑλληνικά, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου ῥωσικά ὡσαύτως ἀνεγνώσθη καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς μας, ὅστις δὲν παρημέλησε κανὲν ἔθιμον τῆς ἱερᾶς θρησκείας καὶ τοῦ γένους μας, μᾶς ἐπρόσφερε καὶ κόκκινα ὄα.

Ἡ χαρὰ τὴν ὁποίαν ἕκαστος τῶν Ἑλλήνων ἠσθάνθη κατὰ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, βλέπων ὁμογενεῖς μακρὰν τῆς φίλης πατρίδος συνηθροισμένους εἰς τόπον ἀγάπης, καὶ προσφέροντας εἰς τὸν πατέρα τῶν φώτων τὰς ὑπὲρ τοῦ γένους εὐχὰς των, μᾶς δίδει χρηστάς ἐλπίδας ὅτι θέλομεν ἀζιωθῆ νὰ φανερώσωμεν εἰς τοὺς λοιποὺς ὁμογενεῖς, ὅτι ἀπεφατίσθη παρὰ τῶν ἐν Παρισίοις Ἑλλήνων νὰ συνέρχονται καὶ νὰ συνορτάζωσι τοὐλάχιστον τὰς κυριωτέρας ἡμέρας. Τὸ τοιοῦτον ἀληθῶς θέλει εἶναι ἀναντίρρητον δεῖγμα τοῦ θείου ζήλου των καὶ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτος, καὶ ἱκανὸν νὰ παρυστήσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων γενῶν ὅτι οἱ Ἕλλη-
κρίθη ὅτι οἱ Ἕλληνες συνοξολογοῦσι τὰ πάθη τοῦ Κυρίου, καὶ ὅτι δύνανται, ἐν ἀγαπῶνι, ν' ἀνέλθωσι. Αἱ κυρίαι αὐταὶ ἐξήτησαν ἄδειαν παρὰ τοῦ ἱερέως. Ὁ σεβάσμιος οὗτος τὰς ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ζήτησις εἶναι περιττή, ὁ τόπος εἶναι ἱερὸς, καὶ ὅστις ἀγαπᾷ προσέρχεται νὰ προσφέρῃ τὴν εἰς τὸ ὕψιστον ὄν λατρείαν του. Τότε αἱ καλὰ γυναῖκες κλῖ-
νασαι τὰ γόνατα ἔμπροσθεν τοῦ ἐπιταφίου προσέφερον τὰς παρακλήσεις των συνοδευόμεναι μὲ καταρρέοντα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς των δάκρυα.

νες, ὅπου καὶ ἂν εὗρεθῶσι, συνέρχονται νὰ συναπαρτίσωσι σῶμα ὁλόκληρον διὰ τῆς θρησκείας, καὶ νὰ προσφέρωσι τὰς εἰλικρινεῖς των εὐχαριστίας. Τὰχα τίς ἐξ ἡμῶν ἀμφιβάλλει ὅτι, ἐν ᾧ εἰμεθα νεκροὶ πολιτικῶς, ζῶμεν θρησκευτικῶς; Τίς δὲν ὁμολογεῖ μὲ χαρὰν τῆς ψυχῆς του τὰ καλὰ, τὰ ὁποῖα μᾶς διεφύλαξε καὶ μᾶς διαφυλάττει ἡ θρησκεία; Αὕτη διασώζει τὸ γένος μας ἀμόλυντον ἀπὸ τοῦ λοιμοῦ τῆς βαρβαρότητος, προβάλλει τὴν ἱερὰν πανοπλίαν της κατὰ τοῦ βδελύγματος τῆς ἐρημώσεως, μᾶς περιτειγίζει μὲ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀκαταμάχητα ὀχυρώματά της, καὶ διαφυλάττει ἀνόθευτον τὸν προγονικὸν χαρακτῆρά μας εἰς αὐτὴν ἐνεπιστεύθημεν, ὡς εἰς παρακαταθήκην ἀπαραβίαστον, τὴν γλώσσαν καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ γένους μας. Ἀληθῶς ἐὰν τὸ καταχθόνιον θηρίον ὑπερσπῆδα τὸν ἱερὸν της φραγμὸν, ποῦ πλέον φιλτάτη Ἑλλάς! Ποῦ θεία γλώσσα Ἑλληνική! Ποῦ φίλτατον ὄνομα γένους Ἑλληνικοῦ! Δὲν εἶναι μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅσα λόγου ἄξια γίνονται τὴν σήμερον ὑπὲρ τῆς φίλης πατρίδος, τὰ πάντα χρεωσθύνονται εἰς τὴν ἱερὰν μας θρησκείαν, ἥτις μᾶς συνδέει μὲ τοὺς ἱερούς της θεσμοὺς, καὶ μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἔχωμεν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ἀγάπην εἰλικρινῆ καὶ σπλάγγνος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πατριώτας μας. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀποικίαι τῶν Ἑλλήνων συνέλαβον τὸν θεῖον σκοπὸν καὶ ὕψωσαν παρὸς τὰ καλὰ γονιμώτεραι. Τὰ ἔργα τῶν ἐν Λιβύῳ, Τριεστίῳ, Βιέννῃ, Ὁδησσῷ καὶ Ταγανρόγ, εἶναι μάρτυρες τῶν λεγομένων μας.

Ἐλπίζομεν ὅτι καὶ οἱ ἐν Μασσαλίᾳ Ἕλληνες δὲν θέλουσι μένει ἐπὶ πολὺ δεύτεροι τούτων. Ὁ ἀριθμὸς των ἠϋξήθη κατὰ τοὺς τελευταίους τοὺς χρόνους, ἐμπορικαὶ οἰκίαι συνεστήθησαν ἀρκεταί, καὶ ἡ φιλογένειά των εἶναι γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας δὲν μένει λοιπὸν ἄλλο παρὰ νὰ τὴν στεφανώσωσι μὲ ἀμάραντον στέφανον, ἀνεγείροντες ναὸν καὶ γινόμενοι περικοπῶν καλῶν αἵτιοι εἰς τὸ γένος καὶ εἰς τὴν πατρίδα διὰ τῆς θρησκείας. Ὡ ἱερὰ θρησκεία! διὰ σοῦ ὑπάρχει ἡ πατρίς, καὶ οἱ Ἕλληνες ζῶσι διὰ τὴν φιλτάτην πατρίδα των.

Ἡ ἑβραϊκὴ λέξις Ἀμὴν παράγεται ἐκ τοῦ ῥήματος ἀμάρ, ὅπερ σημαίνει τὸ βέβαιον, ἀληθές, πιστεῶς ἄξιον. Ἡ λέξις αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε εὐχρηστος ὡς μόριον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ λόγου τιθέμενον, βεβαιώσιν δηλοῖ καὶ πίστωσιν, ἐν τέλει δὲ, ἀντὶ ἐπιβεβαιώσεως καὶ ἐπιμαρτυρίας λαμβάνεται καὶ εὐχῆς καὶ διὰ τοῦτο διὰ τοῦ γένου ἐρμηνεύεται. Ἐπεφωνεῖτο δὲ τὸ Ἀμὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ μετὰ τὰς δημοσίαις γινομένης εἰς τὸν Θεὸν δοξολογίας καὶ εὐχαριστίας καὶ ἐντεῦθεν ἡ αὐτὴ συνήθεια καὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπεκρατήσεν.